

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Answer the following (any two) : 15
 1) What is Human Relations? Discuss the measures to improve human relations in a business organization.
 2) What is Human Needs? Discuss the changing nature of human needs.
 3) Define Employee Morale. Suggest measure for improvement of employee morale.
- Q.2 Answer the following (any two) : 15
 1) Define Motivation. Discuss the monetary and non-monetary factors affecting motivation of employees.
 2) Discuss the factors affecting choice of leadership style.
 3) Define Group. Describe the different types of Group.
- Q.3 Answer the following (any two) : 15
 1) Define Industrial Dispute. Describe the causes of industrial disputes.
 2) Define Grievance. Describe the employee grievance redressal procedure.
 3) Define Accident. Describe the suggested safety measures for prevention of accidents.
- Q.4 Answer the following (any two) : 15
 1) Define Human Resource Audit. Discuss its scope.
 2) Define Human Resource Accounting. Discuss its limitations.
 3) What is Sexual Harassment? Suggest measures to be taken by management to prevent incidents of sexual harassment.
- Q.5 A Fill in the blanks : 5
 1) is a feeling of injustice at the work place whether actual or perceived.
 i. Motivation
 ii. Morale
 iii. Grievance
 iv. None of these
 2) Human Resource Involves quantifying the human resource in monetary terms and including it in the company's assets.
 i. Audit
 ii. Accounting
 iii. Planning
 iv. Research

- 3) type of leadership is generally followed in government organization.
 - i. Autocratic
 - ii. Democratic
 - iii. Bureaucratic
 - iv. Democratic
 - v. None of these
- 4) Leadership evolves in a group in the stage of formation.
 - i. Forming
 - ii. Storming
 - iii. Norming
 - iv. None of these
- 5) Accident is a occurrence of an event.
 - i. Expected
 - ii. Pre – meditated
 - iii. Unexpected
 - iv. None of these

B State True or False :

5

- 1) Neurocratic style involves managing an organization more by rational than by emotional judgement.
- 2) Transactional leaders can inspire positive changes in the followers.
- 3) Human Resource Accounting is the measurement of cost and value of people to the organization.
- 4) Aggression is a way of expressing frustration of unsatisfied needs.
- 5) The affiliation needs of the workers can be satisfied through work breaks.

C Match the columns :

5

Col – A

Col – B

1) Human Resource Accounting	i. Wage Incentives
2) Grievance	ii. Leadership based on emotions
3) Motivation	iii. Frustration and withdrawal
4) Neurocratic style	iv. Quantifying Human Resource
5) Unsatisfied Needs	v. Self-awareness
	vi. Open door policy

[वेळ : २^{१/२} तास]

[गुण : ७५]

सूचना : १.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत .

२.उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३.मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत .

- प्र.१ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १५
- १) मानवी संबंध म्हणजे काय? औद्योगिक संघटने मध्ये मानवी संबंध सुधारण्यासाठी असणाऱ्या उपायांची चर्चा करा.
 - २) मानवी गरजा म्हणजे काय? मानवी गरजांच्या बदलत्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - ३) कर्मचारी मनोधैर्याची व्याख्या लिहा. कर्मचारी मनोधैर्य सुधारण्यासाठी उपाय सुचवा.
- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १५
- १) अभीप्रेरणेची व्याख्या लिहा. कर्मचारी अभीप्रेरणेचे आर्थिक आणि आर्थिकेतर घटकांची चर्चा करा.
 - २) नेतृत्व शैलीची निवड प्रभावित करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
 - ३) गटांची व्याख्या लिहा. गटांचे विविध प्रकार विषद करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १५
- १) औद्योगिक कलहाची व्याख्या लिहा. औद्योगिक कलहाची कारणे विषद करा.
 - २) तक्राराची व्याख्या लिहा. तक्रार निवारण प्रक्रिया वर्णन करा.
 - ३) अपघाताची व्याख्या लिहा. अपघात रोखण्यासाठी सुचविलेल्या सुरक्षा उपायांची चर्चा करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १५
- १) मानवी संसाधन तपासणीची व्याख्या लिहा. त्याच्या व्याप्तीची चर्चा करा.
 - २) मानवी संसाधन लेखाची व्याख्या लिहा. त्याच्या मर्यादांची चर्चा करा.
 - ३) अपघाताची व्याख्या लिहा. अपघात रोखण्यासाठी सुचविलेल्या सुरक्षा उपायांची चर्चा करा.
- प्र.५ अ) रिक्त जागा भरा : ०५
- १) ही कामाच्या ठिकाणी प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष अन्यायाची एक भावना आहे.
 १. अभीप्रेरण २. मनोधैर्य ३. तक्रार ४. कोणतीही नाही
 - २) मानव संसाधन यात आर्थिक बाबतीत मानव संसाधन मापन आणि कंपनीचा समावेश आहे.
 १. तपासणी २. लेखा ३. नियोजन ४. संशोधन

- ३) नेतृत्व साधारणपणे सरकारी संस्था मध्ये अनुसरले जाते.
 १. हुकुमशाही २. लोकांत्रिक ३. नोकरशाही ४. कोणतेही नाही
- ४) म्हणजे गटामध्ये नेतृत्व उत्क्रांत होते.
 १. फॉर्मिंग २. नॉर्मिंग ३. स्टॉर्मिंग ४. कोणतेही नाही
- ५) अपघात ही एक घटना आहे.
 १. अपेक्षित २. अनेपक्षित ३. पूर्व-निश्चित ४. कोणतेही नाही

ब) खरे किंवा खोटे लिहा :

न्युरोक्रॅटिक नेतृत्व शैली मध्ये संस्थेचे व्यवस्थापन हे भावनिक जास्त व न्याय कमी असते.
 व्यावहारिक नेते अनुयायांना साकारात्मक बदल प्रेरणा देऊ शकतो.
 मानव संसाधन लेखा, संस्थेसाठी लोकांचा खर्च आणि मूल्य मापन आहे.
 आगळीक अपूर्ण गरजा निराशा व्यक्त करण्याचा एक मार्ग आहे.
 कामगार संलग्नता गरजा काम विराम माध्यमातून समाधान करू शकतो.

क) स्तंभ जुळवा :

स्तंभ - अ

स्तंभ - ब

१. मानवी संसाधन लेखा	१. वेतन प्रोत्साहन
२. तक्रार	२. भावना आधारित नेतृत्व
३. अभिप्रेरणा	३. निराशा आणि विथड्रॉवल
४. न्युरोक्रॅटिक शैली	४. मानवी संसाधन मापन
५. अपूर्ण गरजा	५. स्वतःची जागरूकता
	६. दार उघडे धोरण